

O. Shnyrkov, Ph.D. in economics, prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

ECONOMIC ASSOCIATION UKRAINE AND EU AND AGREEMENTS WITH OTHER COUNTRIES

The article analyses theoretical and practical aspects of trade reaction of the third countries on the EU – Ukraine Association Agreement.

Keywords: integration, economic association with EU, free trade agreement.

УДК 339.9.01

А. Яншина, канд. екон. наук, доц.
Київський університет ринкових відносин, Київ

МІЖДЕРЖАВНА СПІВПРАЦЯ У СФЕРІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В АЗІЙСЬКОМУ І ТИХООКЕАНСЬКОМУ РЕГІОНІ

В статті досліджено та систематизовано ключові наукові підходи до аналізу транскордонної співпраці з метою сталого розвитку країн в Азійському і Тихоокеанському регіоні. Запропоновано бачення сучасних напрямів й особливостей міждержавної взаємодії у сфері сталого розвитку в АТР.

Ключові слова: сталий розвиток, міждержавне співробітництво, Азійський і Тихоокеанський регіон.

Динамічне економічне зростання країн Азійського і Тихоокеанського регіону (АТР) є сьогодні однією з основоположних тенденцій розвитку світового господарства. Прискорення темпів ВВП, нарощення конкурентоспроможності і посилення позицій азійських економік на міжнародній арені, з одного боку, і суттєве загострення екологічних суперечностей, внаслідок стрімкого економічного прориву цих країн, з іншого боку, актуалізувало у межах міжнародних економічних відносин проблему пошуку механізмів і форм повноцінної і рівноправної участі країн, які розвиваються, й з ринками, що формуються, з АТР у системі глобального партнерства задля сталого розвитку (СР).

Головним форумом для реалізації економічної співпраці у сфері сталого розвитку на глобальному рівні нині виступають міжнародні економічні інститути, а її флагманами у світовому масштабі досі залишаються країни з розвинутою економікою. Разом із тим, диверсифікація форм й інструментів міждержавної економічної і фінансової взаємодії в Азійському і Тихоокеанському регіоні, сприяла інтенсифікації транскордонних зв'язків й у царині сталого розвитку. У свою чергу, переміщення орієнтирів регіонального співробітництва до площини екологічноорієнтованого економічного зростання у відповідь на пріоритетизацію загальносвітової тенденції до сталого розвитку обумовило формування у межах АТР специфічних рис й особливостей імплементації концепції СР на рівні регіону, відмінних від тих, що характерні країнам із розвинутою економікою.

Вагомий внесок у вивчення проблематики міждержавного співробітництва задля сталого розвитку здійснили С.Алі, Д.Барбер, С.Бауер, О.Віггер, Д.Гурнвег, М.Дулінг, К.Ейс, С.Задек, Дж.Коллет, Г.Куроода, Г.Магнус, Л.Прінс, М.Розегрант, С.Смоллман, О.Такеші, Р.Тамакі, П.Хазелл, А.Шапіро й інші [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 9; 10; 11; 12; 13; 14; 15]. У працях вказаних науковців аналізуються підходи до трактування змісту категорії сталого розвитку та проблеми, пов'язані з економічним, соціальним, екологічним вимірами сталого зростання у розрізі Азійського і Тихоокеанського регіону; розглядаються сутнісні характеристики поняття національної стратегії СР та специфіка розробки стратегій такого типу у країнах АТР; досліджуються форми міждержавного співробітництва з метою сталого розвитку у межах Азійського і Тихоокеанського регіону; розкриваються напрями наднаціональної взаємодії між країнами Азії, з одного боку, й ЄС, США, з іншого боку; обґрунтовуються погляди на глобальну перспективу реалізації концепції СР тощо.

Разом із тим, до теперішнього часу у межах проблематики транскордонного співробітництва задля сталого розвитку в Азійському і Тихоокеанському регіоні залишається низка питань без ґрунтовної відповіді. Зокрема, йдеться про те, що у науковій літературі не сформовано єдиного комплексного підходу до загальнорегіональних тенденцій міждержавної співпраці з метою сталого розвитку; не запропоновано чіткого бачення системи співробітництва країн Азійського і Тихоокеанського регіону у сфері СР у контексті його інституційної складової тощо.

Метою статті є виявлення орієнтирів й особливостей транскордонної співпраці країн Азійського і Тихоокеанського регіону у ході імплементації концепції сталого розвитку та формулювання на цій основі рекомендацій щодо удосконалення дорожньої карти з реалізації пріоритетів СР України в умовах її інтеграції до світового економічного простору.

Стрімке нарощення економічних індикаторів країнами Азійського і Тихоокеанського регіону призвело до значного посилення їх ролі у міжнародній економіці і світовій політиці, зміни контексту міжнародних економічних відносин, актуалізації проблеми перегляду усталених підходів до форм організації міжнародного співробітництва у сфері сталого розвитку, інструментів і методів імплементації концепції сталого розвитку на всіх рівнях МЄВ. Фактично, поступово відбувається переміщення акцентів у межах суб'єктного складу глобального партнерства задля сталого розвитку з країн із розвинутою економікою до країн, що розвиваються, і, зокрема, Азійського і Тихоокеанського регіону. Останнє, у свою чергу, стало причиною появи численних досліджень перепон і перспектив розвитку міждержавної співпраці країн АТР. Провідні наукові праці з окресленої проблематики за сутнісними характеристиками можна систематизувати у три фундаментальні групи:

А) роботи Б.Ахлерінг, С.Бауер, Г.Баумюллера, Д.Вейдerta, О.Віггера, К.Ву, Н.Городні, К.Джакоба, Д.Джоргенсона, П.Каупперта, Г.Курооди, Г.Магнуса, М.Розегранта, С.Смоллмана, Р.Такура, Р.Тамакі, П.Хазелла тощо [13; 3; 16; 4; 17; 18; 19; 9; 10; 20; 12; 15], які базуються на аналізі міждержавної взаємодії з метою сталого розвитку крізь призму економічних викликів, зосереджені на загальноекономічних аспектах концепції СР. Проте принципово усвідомлювати, що економічна складова СР з початку реформування економіки розглядалася урядами країн, які розвиваються, в АТР як ключова і саме такий підхід призвів до істотних негативних наслідків в екології і, частково, у соціальній

сфері; відтак, три виміри сталого розвитку, як вбачається, слід аналізувати у комплексі;

Б) праці Д.Барбера, Дж.Ванга, Б.Емелта, С.Задека, Г.Коллетта, Л.Прінс, А.Суномар, З.Ченгуї, Б.Шена тощо [2; 11; 21; 8; 2; 11; 22], в основі яких лежить екологічний фактор, що є, на думку представників даної групи, головним атрибутом концепції сталого розвитку на фоні деградації навколишнього середовища, внаслідок глобалізації і транснаціоналізації економіки; у цьому світлі, важливо враховувати, що пріоритезація одного з трьох ключових атрибутів СР неминуче призводить до розбалансування і без того невірноваженої системи з імплементації концепції сталого розвитку як на міжнародному, так і національному рівнях;

В) дослідження С.Алі, К.Варми, Е.Вейнталя, Н.Гультмана, Д.Гурнвега, Р.Дріфте, Дж.Ейса, Г. Йошіматцу, Дж.МакБіт, С.Матцуоко, К.Сієрри, О.Такеші, Л.Томаса, А.Шапіро специфіки двостороннього співробітництва окремих країн Азійського і Тихоокеанського регіону з метою імплементації пріоритетів сталого розвитку [1; 5; 23; 7; 5; 24; 25; 26; 27; 14]; втім, слід враховувати у цьому контексті те, що значна асиметрія в економічних, соціальних й екологічних показниках функціонування країн АТР не дозволяє екстраполювати результати досліджень, сконцентрованих на одній країні регіону, на сусідні країни.

Запропонована класифікація може виступати предметом критики з точки зору її універсальності, оскільки, зрештою, такий підхід до проблематики враховує лише наукові погляди на питання міждержавної співпраці в Азійському і Тихоокеанському регіоні, сформульовані у межах міжнародних організацій і науково-дослідних установ. Разом із тим, систематизація у такий спосіб чітко демонструє "білі плями", присутні у світовій економічній думці: ціла низка авторитетних підходів зосереджені виключно на вузьких аспектах транскордонної співпраці (економічному, екологічному) в АТР, двосторонньому співробітництві однієї країни, тоді як суть регіональних особливостей й актуальних для всіх країн регіону напрямів міждержавної взаємодії у царині СР у повній мірі не розкрито. Відтак, погляньмо на найсуттєвіші акценти такої співпраці з метою виявлення на цій основі рис, характерних саме для Азійсько-Тихоокеанському регіону.

Аналіз наукової економічної літератури дає підстави стверджувати, що головними орієнтирами міждержавного співробітництва задля сталого розвитку в АТР стали: конкурентоспроможність регіону та його інтеграція до глобальної економіки [28, с. 13]; економічна безпека на регіональному рівні та розвиток регіонального фінансового ринку [9, с. 4]; освіта задля сталого розвитку [29, с. 2]; вільний доступ до інформації щодо стану навколишнього середовища, біорізноманіття та екосистеми, управління відходами [30, с. 31]; ефективне використання ресурсів, розробка стратегій зеленого зростання, інвестиції в інфраструктуру, "сталі" сільське господарство [31, с. xiv, v, vi]; зелена енергетика [32, с. 3]; система управління природними ресурсами [33, с. 644]; планування міських територій і контроль якості повітря у містах [34, с. 3]; продовольча безпека і передача екологічно дружніх технологій, гендерна рівність і підтримка молоді [35, с.7] тощо.

Необхідно розуміти, що вказані орієнтири транскордонної співпраці задля сталого зростання в Азійському і Тихоокеанському регіоні у великій мірі співпадають з пріоритетами такої взаємодії в інших регіонах світу [36; 37]. Однак, АТР характерна низка особливостей цього процесу, насамперед, породжених специфікою і рівнем розвитку країн регіону. Серед них принциповими є наступні:

- примат економічних інтересів у межах регіональної транскордонної взаємодії в АТР, обумовлений традиційною орієнтацією країн, що розвиваються, в регіоні на досягнення світового лідерства в економічній сфері, результатом якої став значний розрив у значеннях показників економічного й економічного вимірів сталого розвитку більшості тихоокеанських й азійських країн. Так, наприклад, індекс сталого розвитку КНР у розрізі двох вимірів – економічного й екологічного – виглядає наступним чином: 0,474 і 0,219 відповідно [38]. Справа в тому, що початок масштабних економічних реформ в Китаї припав на 70-80 рр. ХХ ст., тоді як системний курс на повноцінне екологічно дружнє зростання країна взяла лише у 2006 р. із запровадженням 11-го п'ятирічного плану розвитку на 2006-2010 рр., коли стан довкілля вже істотно погіршився;

- енергетична безпека і "сталі" сільське господарство – стратегічні аспекти регіональної співпраці в АТР з огляду на те, що, по-перше, 60% всього населення країн, що розвиваються, в Азійському і Тихоокеанському регіоні зайняті в аграрній сфері і, по-друге, за прогнозами ОЕСР у 30-х роках ХХІ ст. КНР стане найбільшим споживачем нафти у світі, а ключовими локомотивами зростання попиту на традиційні енергетичні ресурси – Індія, Південно-Східна Азія [35, с.7; 39, с.1];

- залучення до системи регіональної співпраці нових учасників – приватного сектору (зокрема, приватних транснаціональних компаній) і громадських організацій, що є вже усталеною практикою для країн із розвинутою економікою і новітньою тенденцією для країн, що розвиваються;

- домінування міжнародних організацій (перш за все, ООН) у процесі організації співпраці у напрямі СР на її початкових етапах в Азійському і Тихоокеанському регіоні та інтенсивне формування нових, незалежних від ООН регіональних програм зі спеціалізацією на сталому розвитку сьогодні – Ініціатива коралового трикутника з коралових рифів, рибальства, продовольчої безпеки (учасники: Індонезія, Малайзія, Папуа Нова Гвінея, Філіппіни, Соломонові острови, Тімор), Тяньцзінь Еко-місто (співзасновники: Китай, Сінгапур); Проект технічного співробітництва для сприяння регіональній ініціативі з управління твердими відходами в острівних тихоокеанських країнах (J-PRISM) [40; 41; 42]. Додамо, що найзначущими регіональними форумами для обговорення питань сталого розвитку можна назвати АСЕАН, Раду економічної солідарності країн Азії, Асоціацію з регіональної взаємодії країн Південної Азії, Трьохсторонню раду міністрів з навколишнього середовища, Програму співпраці у сфері навколишнього середовища Північної і Східної Азії, Міждержавну комісію зі сталого розвитку у Центральній Азії, Конференцію міністрів з питань навколишнього середовища і розвитку в Азійському і Тихоокеанському регіоні;

- допомога найменш розвиненим країнам Африки є одним із пріоритетних напрямів Азійсько-Тихоокеанського співробітництва задля сталого розвитку, незважаючи на той факт, що транскордонні зв'язки у сфері СР в регіоні не досягли тієї міри зрілості, що характерна, скажімо, Європейському союзу. Найбільшу активність у цьому сенсі демонструє КНР, яка створила Фонд розвитку з метою підтримки китайських компаній, які інвестують в економіку африканських країн; компанії з КНР задіяні наразі у побудові 35 інфраструктурних проектів у Судані, Анголі, Нігерії й вже профінансували створення третини гідроелектростанцій, існуючих нині в Африці [43].

Враховуючи досвід організації транскордонної взаємодії країн Азійського і Тихоокеанського регіону задля сталого розвитку, рекомендованими заходами, що спри-

яли би поглибленню регіональної співпраці України у сфері сталого розвитку, є рівномірне врахування трьох вимірів сталого розвитку у межах двосторонньої взаємодії; пріоритетизація розвитку зеленої енергетики як у ході реформування національної стратегії енергетичної безпеки, так і побудови міждержавних відносин у сфері сталого розвитку; підтримка участі приватного сектору і громадських організацій у процесі імплементації концепції сталого розвитку як на національному, так і регіональному рівнях; стимулювання формування регіональних вузькоспеціалізованих ініціатив і форумів для обговорення проблем сталого розвитку, притаманних конкретній території, обміну досвідом, проведення тренінгів тощо.

Список використаних джерел

1. Ali S. H. Ecological Cooperation in South Asia : The Way Forward / S. H. Ali. – Washington : New America Foundation, 2013. – 28 p.
2. Barber D. The ASEAN-Australia Development Cooperation Independent Completion Program / D. Barber, G. Collett. – Jakarta : ASEAN, 2009. – 70 p.
3. Unlocking Business Dynamism to Promote Green (Sustainable and Inclusive) Growth: Learning from Innovation in Emerging Economies. – London : Overseas Development Institute, 2013. – 93 p.
4. Thakur R. South Asia in the World : Problem Solving Perspectives on Security, Sustainable Development, and Good Governance / R. Thakur, O. Wigger. – Tokyo : UN University Press, 2004. – 26 p.
5. Hoornweg D. What a Waste: Solid Waste Management in Asia / D. Hoornweg, K. Varma, L. Thomas. – Washington : The World Bank, 1999. – 26 p.
6. Dowling M. Central Asia's Economy : Mapping Future Prospects to 2015 / M. Dowling, G. Wignaraja. – Washington : Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program, 2006. – 102 p.
7. Hultman N. Green Growth Innovation: New Pathways for International Cooperation / N. Hultman, K. Sierra, J. Eis, A. Shapiro. – Washington : Brookings, 2014. – 65 p.
8. Zadek S. Greening China's Financial System : An Initial Exploration / S. Zadek, Z. Chenghui. – Manitoba : International Institute for Sustainable Development, 2014. – 36 p.
9. Kuroda H. Asia's Contribution to the Global Economy – Prospects and Challenges for the Transition to Domestic Demand-led Growth / H. Kuroda // 4th Bank of Thailand Policy Forum, Bangkok, 24th of July. – Bangkok : OECD, 2014. – 6 p.
10. Magnus G. Will Asia Shape or Shake the World / G. Magnus // Policy Briefs. – 2012. – №5. – P. 1-5.
11. Shen B. China's Approaches to Financing Sustainable Development : Policies, Practices, and Issues / B. Shen, L. Prince, J. Wang // WIRE's Energy Environment. – 2013. – №2. – P. 178-198.
12. Rosegrant M. W. Transforming the Rural Asian Economy: the Unfinished Revolution / M. W. Rosegrant, P. B. Hazell // 2020 Brief. – 2001. – №5. – P. 1-2.
13. Ahlring B. Altered States: the Impact of the New Economy on Sustainable Development in Southeast Asia / B. Ahlring, C. Smallman. – Judge Institute of Management University of Cambridge, 2001. – 16 p.
14. Takeshi O. Regional environmental cooperation in East Asia / O. Takeshi. – Tokyo : Waseda University Global COE Program Global Institute for Asian Regional Integration, 2011. – 24 p.
15. Tamaki R. The future of the Asian Economic and Financial Community / R. Tamaki // OECD Journal : Financial Market Trends. – 2013. – №2. – P. 1-12.
16. Baumuller H. Sustainable Development Impacts of Investment Incentives in Southeast Asia / H. Baumuller. – Manitoba : International Institute for Sustainable Development, 2009. – 40 p.
17. Jorgenson D. W. The Rise of Developing Asia and the New Economic Order / D. W. Jorgenson, K. M. Vu // Journal of Policy Modeling. – 2011. – №33(5). – P. 698-716.

18. Городня Н. Цивілізаційні чинники сучасного розвитку країн Східної Азії / Н. Городня // Вісник КНУ ім. Т. Шевченка. Серія: Історія. – 2011. – №104. – С. 14-17.

19. Jacob K. Green Growth Strategies in Asia : Drivers and Political Entries Points / K. Jacob, P. Kauppert, R. Quitzow. – Berlin : Friedrich-Ebert-Stiftung, 2013. – 14 p.

20. Magnus G. Asia's Fading Economic Miracle / G. Magnus. – London : Center for European Reform, 2013. – 12 p.

21. Emmett B. Canada and China: Embracing Sustainable Development / B. Emmett // International Conference on Transnational Corporations and Canada-China FDA: Challenges and Opportunities, Ottawa, 2-3 of August. – Ottawa : CCFDA, 2007. – P. 1-5.

22. Szunomar A. EU-China Cooperation in the Field of Sustainable Development: Challenges and Opportunities / A. Szunomar. – Budapest : CUB – Aula Press, 2012. – P. 143-152.

23. Weinthal E. State Making and Environmental Cooperation: Linking Domestic and International Politics in Central Asia / E. Weinthal. – Massachusetts : MIT Press, 2002. – 275 p.

24. Drifte R. Transboundary Pollution as an Issue in Northeast Asian Regional Politics / R. Drifte. – London : London School of Economics, 2005. – 17 p.

25. Yoshimatsu H. Regional Governance and Cooperation in the Northeast Asia : the Cases of the Environment and IT / H. Yoshimatsu. – Ritsumeikan : RCAPS, 2010. – 28 p.

26. McBeath J. International Environmental Cooperation: Politics and Diplomacy in Pacific Asia / J. McBeath // Global environmental policies. – 2003. – №4. – P. 109-110.

27. Matsuoka S. Japan's Asian Strategy: Japan's Asian Environmental Strategy and a Soft Power of the 21st Century / S. Matsuoka // Public Policy Review of Policy Research Institute, Ministry of Finance of Japan. – 2014. – №1. – P. 189-226.

28. Chia S. Y. The ASEAN Economic Community : Progress, Challenges, and Prospects / S. Y. Chia. – Tokyo : Asian Development Bank Institute, 2013. – 37 p.

29. A guide to Education for Sustainable Development Coordination in Asia and the Pacific. – Bangkok : UNESCO, 2011. – 122 p.

30. Global Architectures for Sustainable Development Delivery. – Singapore : Asia-Europe Environmental Forum, 2012. – 162 p.

31. Green Growth, Resources and Resilience : Environmental Sustainability in Asia and the Pacific. – Bangkok : UN&ADB, 2012. – 134 p.

32. Kawai M. Financing Development Cooperation in Northeast Asia / M. Kawai. – Tokyo : Asian Development Bank Institute, 2013. – 38 p.

33. Kheng-Lian K. Strengthening Sustainable Development in Regional Inter-Governmental Governance : Lessons from the "ASEAN way" / K. Kheng-Lian, N. A. Robinson // Singapore Journal of International and Comparative Law. – 2002. – №6. – P. 640-682.

34. Sustainable Development Priorities for Southeast Asia. – Pathumthani : UNEP, 2004. – 73 p.

35. Balancing the Pillars of Sustainable Development in Asia and the Pacific. – Bangkok : ESCAP, 2014. – 21 p.

36. Яншина А. М. Особливості діяльності інтеграційних об'єднань у контексті розробки і фінансування екологічних ініціатив / А. М. Яншина // Економіка та держава. – 2013. – №9. – С. 67-70.

37. Яншина А. М. Інституційні і фінансові аспекти реалізації концепції сталого розвитку у межах Європейського союзу / А. М. Яншина // Економічний простір. – 2013. – №74. – С. 63-72.

38. Офіційний сайт Світового центру даних [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wdc.org.ua/en/services/country-profiles-visualization>.

39. World Energy Outlook 2014. Russian Translation. – Paris : International Energy Agency, 2014. – P. 1.

40. Офіційний сайт Ініціативи коралового трикутника [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.coraltriangleinitiative.org>.

41. Офіційний сайт Ініціативи "Тяньцзінь Еко-місто" [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tianjinecocity.gov.sg>.

42. Офіційний сайт Ініціативи J-Prism [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.sprep.org/j-prism>.

43. Офіційний сайт Інститут економік, що розвиваються [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ide.go.jp/Russian/>.

Надійшла до редколегії 30.11.14

А. Яншина, канд. екон. наук, доц.

Київський університет ринкових відносин, Київ, Україна

МЕЖГОСУДАРСТВЕННОЕ СОТРУДНИЧЕСТВО В СФЕРЕ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ В АЗИАТСКОМ И ТИХООКЕАНСКОМ РЕГИОНЕ

Исследованы и систематизированы ведущие научные подходы к анализу трансграничного взаимодействия с целью устойчивого развития стран в Азиатском и Тихоокеанском регионе. Предложено видение ключевых направлений и особенностей межгосударственного сотрудничества в сфере устойчивого развития в АТР.

Ключевые слова: устойчивое развитие, межгосударственное сотрудничество, Азиатский и Тихоокеанский регион.

A. Ianhsyna, PhD, Associate Prof.

Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

INTER-GOVERNMENTAL SUSTAINABLE DEVELOPMENT COOPERATION IN ASIA AND PACIFIC

In the article key academic approaches to the transboundary sustainable development interactions in Asia and Pacific are examined and systematized. Main dimensions and peculiarities of inter-governmental sustainable development cooperation in the region are substantiated.

Keywords: sustainable development, inter-governmental cooperation, Asia and Pacific.